

Poskytování mezinárodních meziknihovních služeb v knihovnách určených knihovním zákonem

Studijní text

Kvalifikační úroveň 7

Verze 1.0

Autor: Mária Manoušková

Konzultant: Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová

Ostrava 2021

VISK VEŘEJNÉ
INFORMAČNÍ SLUŽBY
KNIHOVEN

Odborná způsobilost	Poskytování mezinárodních meziknihovních služeb v knihovnách určených knihovním zákonem
Profesní kvalifikace	Referenční knihovník specialista (kód: 72-017-T)
Kvalifikační úroveň	7
Klíčová slova	Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba (MMVS), IFLA Voucher, Subito, systémy dodávání dokumentů, eBooks on Demand (EOD).
Anotace	Tato studijní opora se zabývá problematikou poskytování mezinárodních meziknihovních služeb v České republice.

Tvorba studijních textů je realizována za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky v rámci projektu Veřejné informační služby knihoven (VISK 1).

Zkouška z odborné způsobilosti **Poskytování mezinárodních meziknihovních služeb v knihovnách určených knihovním zákonem** má 3 části, zkoušený musí splnit tato kritéria hodnocení:

Kritéria hodnocení	Způsob ověření
a Popsat princip poskytování mezinárodních meziknihovních služeb v České republice a jejich zakotvení v právních předpisech a v celostátních i v mezinárodních doporučeních	Ústní ověření
b Popsat systémy plateb, které jsou obvyklé v mezinárodních meziknihovních službách	Ústní ověření
c Charakterizovat vybraný systém dodávání dokumentů v zahraničí	Ústní ověření

Tento text pro vás připravila Mária Manoušková, Moravská zemská knihovna v Brně, maria.manouskova@mzk.cz

Text konzultovala Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová, Moravská zemská knihovna v Brně, monika.kratochvilova@mzk.cz

OBSAH

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO TEXTU.....	5
1 VYMEZENÍ POJMŮ.....	7
2 LEGISLATIVA MMVS	9
2.1 Knihovní zákon č. 257/2001	9
2.2 Vyhláška č. 88/2002 Sb.	9
2.3 Metodické pokyny pro meziknihovní služby v ČR.....	10
2.4 Zásady a směrnice pro mezinárodní meziknihovní služby.....	11
2.5 Doporučení IFLA.....	11
3 HISTORIE A VÝVOJ MMVS	12
4 ZPRACOVÁNÍ POŽADAVKU DO ZAHRANIČÍ.....	14
5 ZPRACOVÁNÍ POŽADAVKU ZE ZAHRANIČÍ	22
6 ZAHRANIČNÍ SYSTÉMY DODÁVÁNÍ DOKUMENTŮ	24
6.1 Subito	24
6.2 TIB Hannover.....	25
6.3 BVB	25
6.4 British Library Document Supply Centre.....	27
6.5 OCLC ILL.....	27
6.6 EOD.....	28
7 ZPŮSOBY PLACENÍ	31
SHRNUTÍ STUDIJNÍHO TEXTU.....	33
LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	34
PŘÍLOHY	37

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO TEXTU

ÚVOD

Perspektivou světového knihovnictví je směřování ke vzájemnému sdílení informačních zdrojů mezi knihovnami nejen na úrovni regionální, státní, ale i mezinárodní. Mezinárodní meziknihovní služby jsou základní formou vzájemné spolupráce knihoven a jsou také významným nástrojem pro efektivní využívání informačních zdrojů získaných nákupem z veřejných rozpočtů.

International Library Loan, Fernleihe, Prêt entre bibliothèques, Préstamo Interbibliotecario, Межбиблиотечный абонемент, Wypożyczenie zagraniczne, Fjärrlån, Fjernlån, Udlån, Prestito Interbibliotecario jsou nejčastěji používané varianty názvů pro mezinárodní meziknihovní služby. Jejich prostřednictvím jsou zajišťovány výpůjčky knih a kopie článků, které nejsou dostupné na území České republiky.

Mezinárodní meziknihovní služby patří k základním službám knihoven. Jedná se o službu placenou, kdy se uživatel finančně podílí na části vynaložených nákladů (poštovné, poplatky knihovnám, bankovní poplatky).

Tato služba funguje také opačným směrem, kdy zahraniční knihovny mají možnost získat dokumenty z fondů českých knihoven prostřednictvím mezinárodních meziknihovních služeb.

Studijní text Poskytování mezinárodních meziknihovních služeb v knihovnách určených knihovním zákonem je určena studentům k přípravě na zkoušku dle Národní soustavy kvalifikací (Referenční knihovník specialista – kód: 72-017-T).

Při tvorbě textu jsem vycházela z vlastní dlouhodobé praxe, zejména pak v části, kde uvádím praktické ukázky. Procesy objednávání, možnosti výběru zdrojů prošly mnoha změnami. Také knihovní katalogy, dodavatelské systémy a webové stránky knihoven včetně kontaktů se přirozeně v časových etapách vývoje neustále mění. Považujte tedy, prosím, tento text s odkazy také jako zachycení situace v tomto konkrétním období.

PO PROSTUDOVÁNÍ STUDIJNÍHO TEXTU

- Budete umět vysvětlit princip fungování mezinárodních meziknihovních služeb,
- získáte přehled o legislativních dokumentech týkajících se mezinárodních meziknihovních služeb,
- dokážete popsat varianty plateb aktuálně používané v mezinárodních meziknihovních službách,
- budete schopni se orientovat v zahraničních systémech dodávání dokumentů,
- zvládnete vyřídit žádanku mezinárodní meziknihovní výpůjční služby.

KLÍČOVÁ SLOVA STUDIJNÍHO TEXTU

Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba, International Interlibrary Loan, IFLA Voucher Scheme, Subito, eBooks on Demand, Virtuální polytechnická knihovna, žádající knihovna, dožádaná knihovna.

1 VYMEZENÍ POJMŮ

V České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy je termín mezinárodní meziknihovní výpůjční služba formulován takto:

DEFINICE

Meziknihovní výpůjční služba realizovaná na mezinárodní úrovni podle mezinárodně platných pravidel IFLA mezi knihovnami jednotlivých zemí. Podmínkou využití MMVS je nedostupnost dokumentu v národním systému knihoven.¹

Výjimku tvoří případy, kdy se dokument nachází na území ČR, ale je např. trvale nedostupný, ztracený, jde o literaturu získanou z grantových prostředků apod.

Subjektem mezinárodních meziknihovních služeb je vždy knihovna. Ta poskytuje tyto služby jen svému registrovanému uživateli (fyzické nebo právnické osobě).

MMVS se dělí podle způsobu zpracování na **aktivní** a **pasivní** a podle typu na **informační**, **výpůjční** a **reprografické** služby:

- **Aktivní** – žádající knihovna vyřizuje požadavky svých vlastních čtenářů, kteří žádají dokument, jenž není dostupný v ČR. Knihovnick se aktivně podílí na zjišťování dostupnosti titulů v jiných knihovnách a následném zapůjčení či zajištění kopií pro své čtenáře.
- **Pasivní** – dožádaná knihovna vyřizuje požadavky zahraničních knihoven na svůj vlastní fond.
- **Informační** – ověřování správnosti citací, dohledávání článků, nasměrování k volně dostupnému textu.
- **Výpůjční** – umožňují zapůjčení dokumentů z jiné knihovny v zahraničí. Podmínky půjčení dokumentu (absenční, prezenční výpůjčka, možnost kopírování) vždy stanovuje zahraniční knihovna. Výpůjční lhůty jsou určeny dodávající knihovnou a do této lhůty je obvykle zahrnuta doba nutná ke zpětné přepravě dokumentu z knihovny žádající do knihovny dodávající. Žádající knihovna ručí za zapůjčený dokument a jeho včasné navrácení.
- **Reprografické** – získání či dodání kopie článku, stati, kapitoly z knihy ať už v tištěné nebo elektronické podobě, která se po předání a zaplacení stává vlastnictvím konečného uživatele.

¹ Dostupné z https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001908&local_base=KTD

Další funkce mezinárodní meziknihovní výpůjční služby:

- jsou komplexem služeb založených na principech vzájemné spolupráce, reciprocity a solidarity,
- zajišťují uživatelům dostupnost informačních pramenů chybějících ve fondech českých knihoven,
- navazují na meziknihovní výpůjční služby,
- jedná se o nadstandardní službu – uživatel se částečně podílí na úhradě části nákladů (poštovné, poplatky knihovnám, bankovní poplatky),
- trendem poskytování mezinárodních meziknihovních služeb je zapojení do mezinárodní spolupráce, zejména do různých druhů systémů dodávání dokumentů,
- jsou komplexem služeb zaměřených na spolupráci při zpřístupňování informací, zabezpečování dostupnosti požadovaných dokumentů, nebo jejich kopií a jsou důležitou součástí realizace programu Univerzální dostupnosti publikací – Universal Availability of Publications (UAP).

2 LEGISLATIVA MMVS

Neexistuje jednotné nařízení společné všem státům, které by určovalo metodická pravidla týkající se sdílení zdrojů, poskytování mezinárodních výpůjček a dodávání dokumentů. Každá země si sama určuje způsoby, kterými sdílí své zdroje a poskytuje mezinárodní výpůjčky a dodávání dokumentů.

V ČR se mezinárodní meziknihovní služby řídí:

- Zákonem č. 257/2001 Sb.,
- Vyhláškou č. 88/2002 Sb.,
- Metodickými pokyny pro meziknihovní služby v ČR,
- Zásadami a směrnicí pro mezinárodní meziknihovní výpůjční službu,
- Doporučením IFLA.

2.1 Knihovní zákon č. 257/2001

Knihovní zákon č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb v § 14 v bodě 6 uvádí: „Náležitosti žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu stanoví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis určí, kteří provozovatelé knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc.“

2.2 Vyhláška č. 88/2002 Sb.

Vyhláška Ministerstva kultury ze dne 21. února 2002 k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb stanovila šesti knihovnám povinnost předávat žádosti o zprostředkování dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, případně poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc.

- Národní knihovna České republiky
 - Moravská zemská knihovna v Brně
 - Knihovna Akademie věd České republiky
 - Národní technická knihovna
 - Vědecká knihovna v Olomouci
 - Národní lékařská knihovna
-

Získání dokumentů ze zahraničí je finančně vysoce náročné a čtenář se částečně podílí na úhradě vynaložených nákladů za dodaný materiál (výpůjčku, kopii). Výše uvedené knihovny mají rozdílné zřizovatele, a tedy i ceny za poskytované MMVS nejsou jednotné.

2.3 Metodické pokyny pro meziknihovní služby v ČR

Tyto metodické pokyny, vypracované Národní knihovnou ČR v roce 2002, určují metodiku práce v knihovně, která poskytuje výpůjčku do i ze zahraničí. Detailně popisují celý proces zpracování a vyřízení žádanky včetně evidence. Ta je nezbytná pro jednoznačnou identifikaci kterékoliv z provedených služeb. Knihovny zpracovávají údaje o poskytnutých mezinárodních meziknihovních službách pro statistické účely. Podmínkou této práce je dostatečné technické, technologické a softwarové vybavení, využívání komunikační a reprografické techniky a implementování automatizovaného modulu.

Oddělení referenčních a meziknihovních služeb Národní knihovny ČR je národním centrem meziknihovních služeb ČR. Koordinuje, metodicky usměrňuje a odpovídá za spolupráci knihoven v oblasti mezinárodních meziknihovních služeb v ČR. Národní centrum meziknihovních služeb ČR plní funkci reprezentanta meziknihovních služeb ČR vůči národním ústředím jiných států a vůči mezinárodním organizacím. Je také garantem národní produkce – program univerzální dostupnosti publikací (UAP) sdružení IFLA a v tomto smyslu poskytuje MMVS prostřednictvím systému Online Computer Library Center ILL (dále OCLC ILL)².

Krajská centra meziknihovních služeb představovaná krajskými knihovnami koordinují a metodicky usměrňují činnost a spolupráci knihoven v meziknihovních službách v jednotlivých krajích. Garantují dostupnost domácí produkce knihovních dokumentů pro knihovny v regionu a dostupnost regionální produkce dokumentů pro knihovny ČR.

AKTUÁLNĚ:

Národní knihovna ČR jako Národní centrum meziknihovních služeb ČR se v červnu 2021 zavázala k přípravě revize Metodických pokynů pro meziknihovní služby, které již *neodpovídají dnešní praxi Oddělení referenčních a meziknihovních služeb Národní knihovny ČR. Zejména pak v bodě, kdy nelze požadavek ze zahraničí kladně vyřídit vlastním fondem. Změny se týkají ne/postupování požadavků na základě bibliograficko-lokačního zjištění knihovně, která má požadované dílo ve svém fondu. V případě, že se bude jednat o požadavek přes systém OCLC ILL, požádá Národní knihovna ČR příslušnou knihovnu o výpůjčku z jejího fondu, kterou následně prostřednictvím OCLC ILL poskytne do zahraničí.*

² OCLC ILL je plně automatizovaný elektronický systém, který slouží pro organizaci a řízení agendy meziknihovních služeb. Pro zdroj dat potřebných k lokalizaci požadovaného informačního zdroje je používán katalog WorldCat.

2.4 Zásady a směrnice pro mezinárodní meziknihovní služby

Zásady a směrnice pro mezinárodní meziknihovní výpůjční služby³ byly vydány jako Doporučení Ústřední knihovnické rady ze dne 15. 3. 1999. Určují podmínky, za nichž mohou knihovny v České republice provádět meziknihovní výpůjční služby.

2.5 Doporučení IFLA

Mezi doporučení IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) patří pro oblast MMVS těchto pět základních dokumentů:

- Doporučení pro poskytování meziknihovních služeb a dodávání dokumentů⁴,
- Směrnice IFLA pro zasílání objednávek MVS elektronickou poštou⁵,
- Směrnice IFLA o užívání faxu⁶,
- Doporučení pro užívání kódů v meziknihovní výpůjční službě⁷,
- Doporučení pro poskytování meziknihovních služeb a dodávání dokumentů⁸.

³ Dostupné z https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/archiv/Zasady_meziknihovni_vypujcni_sluzby.htm

⁴ Dostupné z <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/709/1/guidelines-best-practice-ill-dd-cs.pdf>

⁵ Dostupné z https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provade-ci-prepisy/IFLA_Mail.htm

⁶ Dostupné z https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provade-ci-prepisy/IFLA_Fax.htm

⁷ Dostupné z https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provade-ci-prepisy/IFLA_cody.htm

⁸ Dostupné z <https://www.nkp.cz/sluzby/ms-doporuceni-ifla>

3 HISTORIE A VÝVOJ MMVS

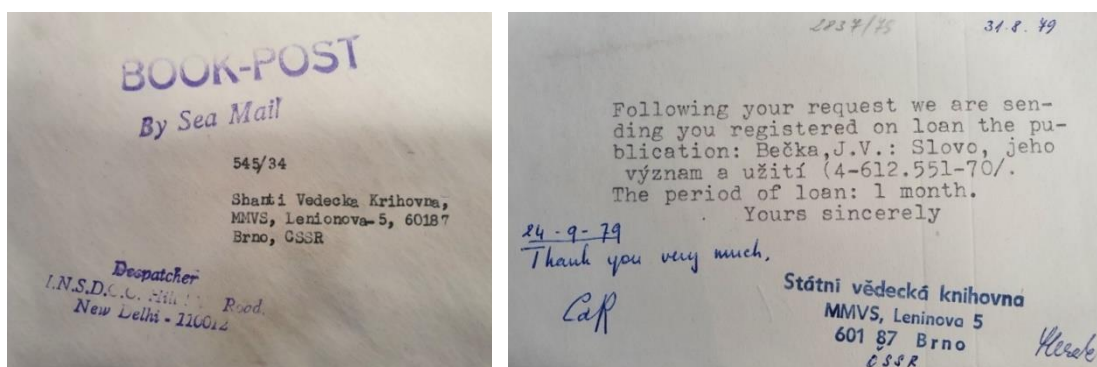
Poprvé v české knihovnické terminologii byl pojem mezinárodní meziknihovní výpůjční služba vymezen v roce 1963, a to v § 10 vyhlášky č. 51/1963 Sb., kde se uvádí: „*Nemá-li knihu žádanou meziknihovní výpůjční službou žádná tuzemská knihovna, je možno na požádání čtenáře a s přihlédnutím k prokázané společenské závažnosti jeho žádosti vypůjčit ji mezinárodní výpůjční službou ze zahraniční knihovny*“⁹. Jednalo se o pravidla potřebná k získání dokumentů z fondů zahraničních knihoven. Toto ustanovení mělo jistá omezení spočívající v povinnosti uvést společenskou závažnost výpůjčky ze zahraničí. Tím stálo proti podstatě programu IFLA pro Všeobecnou dostupnost publikací (UAP). Využívat MMVS tedy mohly pouze určité skupiny čtenářů a tato služba byla zdarma.

V praxi to vypadalo tak, že před rokem 1989 se objednávky MMVS na kopie článků zahraničních časopisů produkce devizové oblasti posílaly především do knihoven zemí východního bloku, které nepožadovaly úhradu. Nedostupnost na území ČR se ověřovala v tištěných soupisech odebíraných časopisů. Velmi používaný byl například „Lomský“ *Soupis cizozemských periodik technických a příbuzných v knihovnách Československé republiky*. U knih byla jejich nedostupnost zjišťována v Celostátní evidenci zahraniční literatury (CEZL)¹⁰. V té době nebyly žádné elektronické katalogy. Pro objednávání se používaly tištěné formuláře IFLA¹¹, které se na psacím stroji vyplnily, daly do obálky a posílaly poštou. Směrování požadavků na výpůjčky knih se provádělo podle zavedené stávající praxe: na lékařské vědy byla dobrá tehdejší Zentralbibliothek der Medizin Köln, na techniku Eidgenössische Technische Hochschule Zürich a TIB – Leibniz Informationszentrum Technik und Naturwissenschaften Universitätsbibliothek Hannover, na veterinární obory to byla Bibliothek der Tierärztlichen Hochschule Hannover, na přírodní vědy Universitätsbibliothek Frankfurt, Universitäts- und Landesbibliothek Bonn, na humanitní obory Universitätsbibliothek Konstanz, Universitätsbibliothek Heidelberg, Universitätsbibliothek Tübingen atd. Dalším určujícím kritériem bylo místo vydání díla. Správnost bibliografické citace byla u knih zjišťována v národních bibliografiích. V případě časopiseckých zkratk a variant názvů byly velkými pomocníky *Ulrich's International Periodical Directory* a *ITA – Internationale Titellabkürzungen von Zeitschriften, Zeitungen, wichtigen Handbüchern, Wörterbüchern, Gesetzen unsw.*

⁹ Sbírka zákonů Československé socialistické republiky. Vyhláška č. 51/1963 ministerstva školství a kultury ze dne 25. června 1963 o evidenci knihoven jednotné soustavy, o meziknihovní výpůjční službě a o přednostním právu knihoven při získávání literatury, časopisů a jiných sbírkových materiálů. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 1963.

¹⁰ CEZL (Celostátní evidence zahraniční literatury) je lístkový souborný katalog zahraniční neperiodické literatury hlášené na území ČR (a SR) po r. 1965 do r. 2000. Katalog obsahuje přes 2 mil. záznamů a je dostupný v Národní knihovně ČR.

¹¹ viz příloha č. 3

Obrázek 1 – Příklady korespondence ze 70. let 20. století

Myšlenka programu všeobecné dostupnosti publikovaných materiálů byla podpořena až po roce 1989, kdy se začalo měnit celé knihovnictví. Rozpadem bariér se rozšířily možnosti v získávání dokumentů. 90. léta minulého století byla náročná na změny, které se týkaly zavádění nových technologií v procesech zpracování požadavků, jejichž počet díky svobodě nejen v oblasti vědy extrémně vzrostl. Zahraniční knihovny si začaly za poskytované služby účtovat poplatky. Náklady na poštovné do zahraničí se výrazně navýšily. Díky novému technickému vybavení se podstatně změnila také možnost v poskytování MMVS. Kopírovací stroje a skenery pomohly rozšířit nabízené služby. Začaly vznikat služby typu dodávání dokumentů.

Přístup k informačním pramenům a dostupnost sekundárních informačních pramenů umožnily knihovníkům cíleně směřovat požadavky do zahraničí. Současným trendem v poskytování mezinárodních meziknihovních služeb je zapojení do různých druhů systému dodávání dokumentů – například OCLC ILL, Subito¹².

V českém prostředí tuto funkci zajišťuje Virtuální polytechnická knihovna (VPK), která majitelům uživatelského konta ve VPK nabízí též MMVS¹³ – výpůjčky dokumentů a služby dodávání dokumentů ze zahraničních knihoven a institucí. Knihovny v ČR tedy poskytují MMVS jako samostatná centra, nebo jako součást systému Virtuální polytechnické knihovny.

¹² viz dále

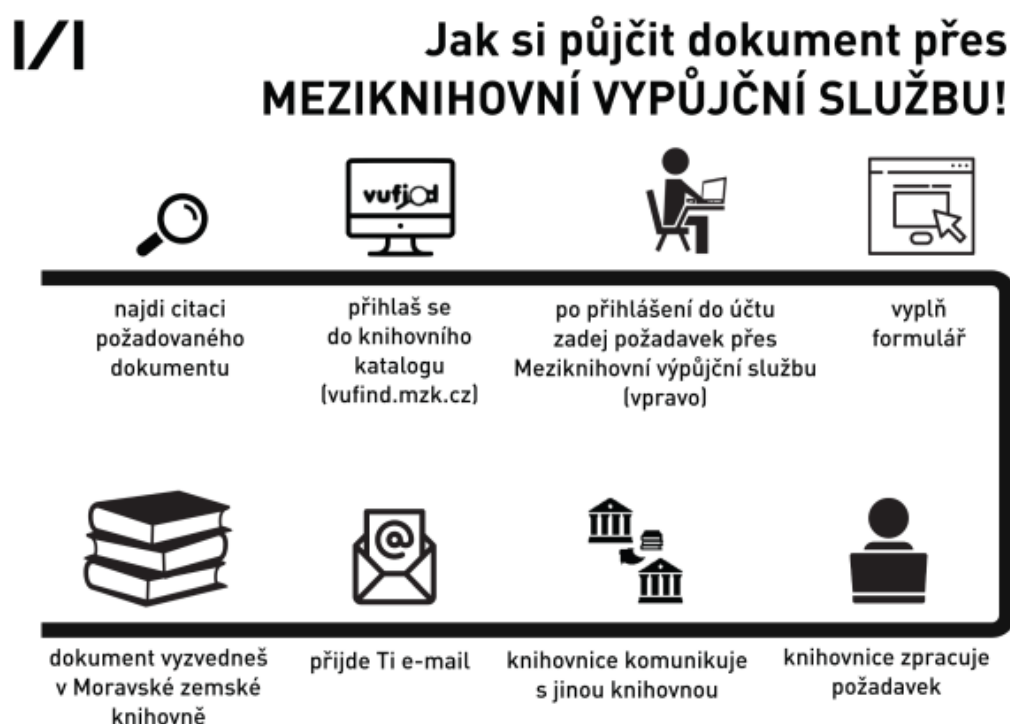
¹³ Podrobněji popsáno v předchozím studijním textu Konvičková, Kamila. *Poskytování meziknihovních a dodávacích služeb v knihovnách*. Studijní text. [online]. Ostrava 2019. 48 s. [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: https://www.svkos.cz/data/filemanager/source/studijni%C3%AD%20texty%20pro%20knihovny%C3%ADky/10_Poskytov%C3%A1n%C3%AD_MMVS_Konvi%C4%8Dkov%C3%A11.pdf

4 ZPRACOVÁNÍ POŽADAVKU DO ZAHRANIČÍ

Služba MMVS je poskytována:

- **registrovaným čtenářům** – podmínkou je platný čtenářský průkaz,
- **institucím** – knihovny a specializovaná pracoviště (například lékařské knihovny nemocnic, knihovny ústavů Akademie věd aj.).

Poplatky za tuto službu jsou uživatelům účtovány podle ceníku knihoven.

Obrázek 2 – Informativní leták pro čtenáře

Základem pro kladné vyřízení požadavku je správná bibliografická citace žádaného dokumentu. Požadavek mezinárodních meziknihovních služeb by měl obsahovat tyto základní bibliografické údaje:

- **při objednávce článku z časopisu**
název periodika (řada)
ročník, rok, čísla
stránky (popř. autor a název žádané stati)
ISSN

- **při objednávce stati ze sborníku**

název sborníku (popř. podnázev, řada)
jména editorů
místo a rok vydání
stránky (popř. autor a název žádané stati)
ISBN / ISSN

- **při objednávce monografie**

příjmení a jméno autora
název (popř. podnázev)
místo a rok vydání
nakladatelské údaje
ISBN

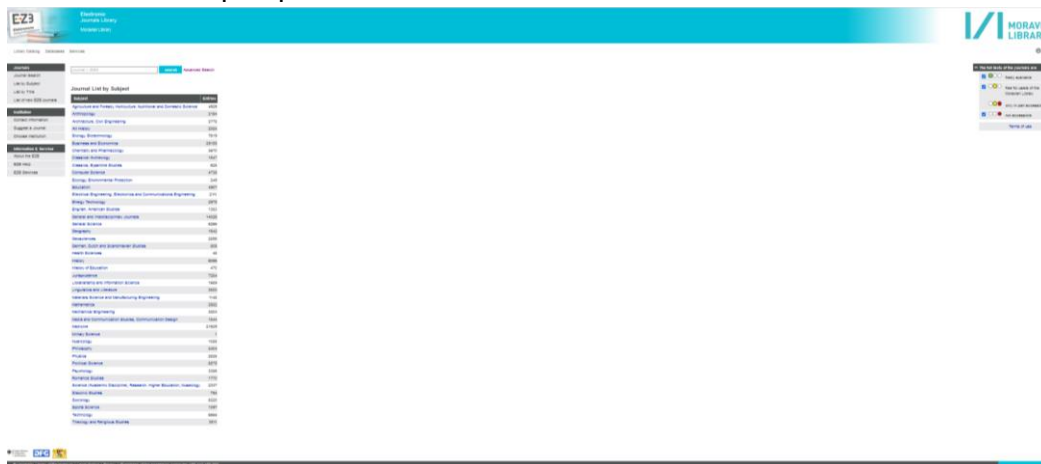
Bibliograficko-lokační zjišťování je procesem ověřování citace na žádankách MMVS a zjišťování dostupnosti požadovaného dokumentu. K tomuto zjišťování jsou využívány dostupné informační zdroje:

- předplacené zahraniční databáze,
- katalogy (souborné, elektronické, lístkové),
- digitální knihovny jednotlivých států.

PRAKTICKÉ ZDROJE

Pro ověření periodických dokumentů a bibliografických citací je vhodné použít:

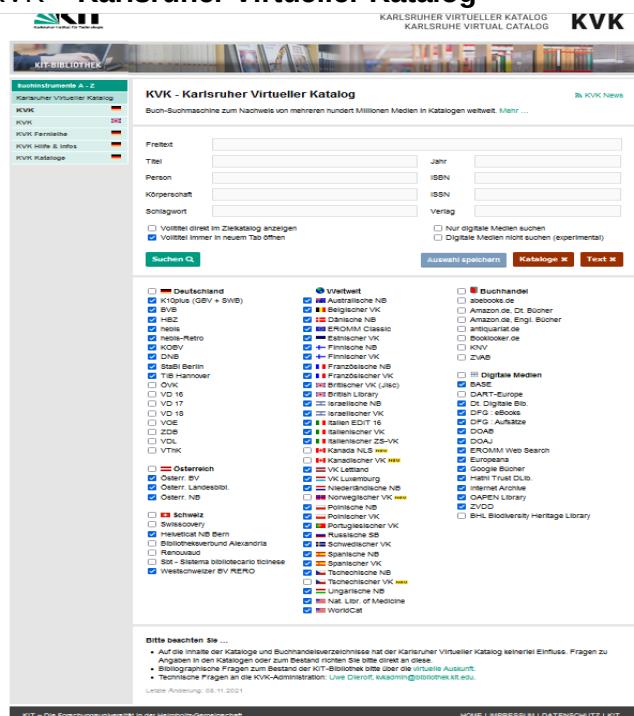
- **EZB** – Elektronische Zeitschriftenbibliothek obsahuje mimo licencované zdroje i volně dostupná periodika

Obrázek 3 – Elektronische Zeitschriftenbibliothek

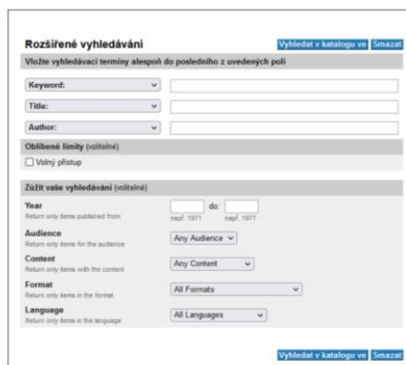
Pro zjištění dostupnosti monografických dokumentů a ověření bibliografických citací se nejčastěji používají tyto zdroje:

- **KVK – Karlsruher Virtueller Katalog**

Obrázek 4 – Karlsruher Virtueller Katalog

- **WorldCat** – celosvětový katalog bibliografických záznamů ze sbírek knihoven, které jsou zapojeny do projektu knihoven Online Computer Library Center (OCLC)

Obrázek 5 – Katalog WorlCat

- Zahraniční souborné katalogy a portály¹⁴

¹⁴ Dostupné z <https://www.caslin.cz/caslin/odkazy/zahranicni-souborne-katalogy>

Prioritou pro výběr dodavatele je:

- **rychlost vyřízení** dožádanou zahraniční knihovnou,
- **rychlost dodání** u výpůjček knih – preference EU¹⁵ (některé knihovny například expedují zásilky pouze 2x za měsíc),
- **způsob účtování** – preference IFLA Vouchers, princip reciprocity,
- **kvalita** u dodaných kopií,
- **výše poplatku** – ceny za vypůjčení knihy se pohybují od 1 do 5 full IFLA Vouchers¹⁶. Záleží na tom, zda se jedná o vícetomkové dílo, knihu větší hmotnosti apod.

Objednávky do zahraničí lze vyřídit prostřednictvím:

- **systémů** (Subito, Tiborder, BVB, British Library document supply service aj.)¹⁷,
- **webových formulářů** (vyžaduje například SLUB Dresden¹⁸, INHA Paris¹⁹ aj.),
- **emailem**.

Vždy je třeba respektovat pravidla nastavená dožádanou knihovnou.

PŘÍPADOVÁ STUDIE – PŘÍKLADY BIBLIOGRAFICKO-LOKAČNÍHO ZJIŠTĚNÍ DOSTUPNOSTI DOKUMENTU OBJEDNANÉHO ČTENÁŘEM V RÁMCI MMVS

Případ 1)

Požadavek čtenáře na výpůjčku knihy ze zahraničí s poznámkou „objednejte mi ji z Vídně“: <http://data.onb.ac.at/rec/AC10019616>

AUTOR: Knappitsch, Anton

NAZ.: Gai Uetti Aquilini Juveni evangeliorum libri IV. In sermonem Germanicum transtulit et enarravit ---. Pars II. III. VYD: . -- Graz; 1911-12.

V bibliografickém záznamu ÖNB Wien je uvedeno: Gesamttitel: Jahresbericht des fürstbischöfl. Untergymn. am Carolinum-Augustinum in Graz. 1910-12.

Nejprve je třeba prohledat starý lístkový katalog vlastní knihovny, v tomto případě Moravské zemské knihovny také pod tímto názvem v kompletní podobě: Jahresbericht des Fürstbischöflichen Untergymnasiums am Sackauer Diöcesan-Knabenseminar Carolinum-Augustineum in Graz am Schlusse des Schuljahres 1910-12.

¹⁵ Dodání ze zemí EU je snadnější variantou. Někdy se nám stává, že zásilky ze zemí mimo EU jsou celními úředníky samovolně zadržovány k celnímu řízení.

¹⁶ Více v kapitole 7

¹⁷ Více v kapitole 6

¹⁸ Sächsische Landesbibliothek Dresden. Webová stránka s informacemi pro zahraniční knihovny. Dostupné z <https://www.slub-dresden.de/en/visit/ordering-and-borrowing/delivery-services-interlibrary-loan/information-for-foreign-libraries>

¹⁹ Bibliothèque de l'Institut national d'histoire de l'art Paris. Webová stránka s informacemi a formulářem pro objednání MMVS. Dostupné z <http://bibliotheque.inha.fr/iguana/www.main.cls?url=services-peb-entrant>

Výsledek hledání => oba svazky jsou dostupné v MZK, signatura: UK-0075.000, Hradec, Štýrský (řazeno podle podstatného jména) – není třeba objednávat v zahraničí.

https://aleph.mzk.cz:443/F?func=direct&doc_number=000734295&local_base=MZK01&format=999

Obrázek 6 – Sken titulních listů s hledaným dílem „Gai Uetti Aquilini Juvenci evangeliorum libri IV. In sermonem Germanicum transtulit et enarravit ---. Pars II. III.“

Případ 2)

Původní požadavek na kopii článku ze zahraničí této citace:

NAZ.: Almanac “Essays on Conservatism”

cislo: 4 rok: 2015, str. 201-210

AU.C : Maslin, Mikhail A.

NZ.C : Classic Eurasianism and Its Modern Transformations

Citace nalezeny v angličtině: <http://www.worldcat.org/oclc/6951984704>

DOI: 10.24030/2409-2517-2015-4-201-210

Cíl => v azbuce!! Překladem článku do ruštiny:

Classic Eurasianism and Its Modern Transformations = Классическое евразийство и его современные трансформации

Výsledek=> volně dostupné z Googlu: <http://essaysonconservatism.ru/wp-content/uploads/2017/06/137-136-1-PB.pdf>

Správná citace:

NAZ.: Тетради по консерватизму (Essays on Conservatism)

ISSN 2409-2517

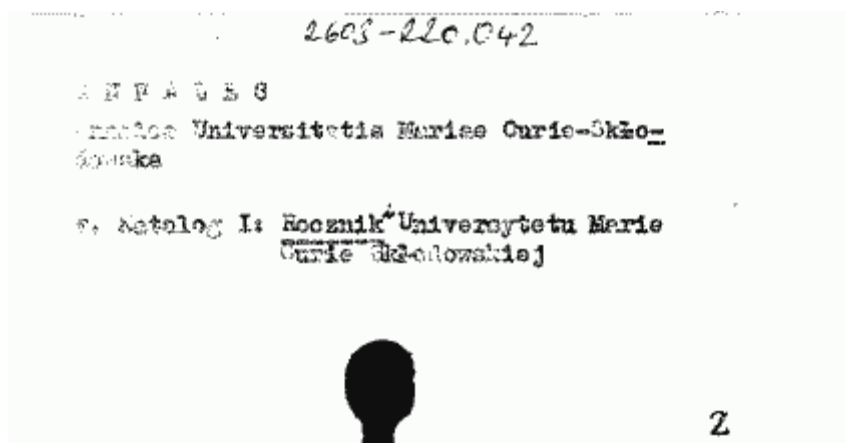
cislo: 4 rok: 2015, str. 201-210

AU.C : Маслин, Михаил Александрович

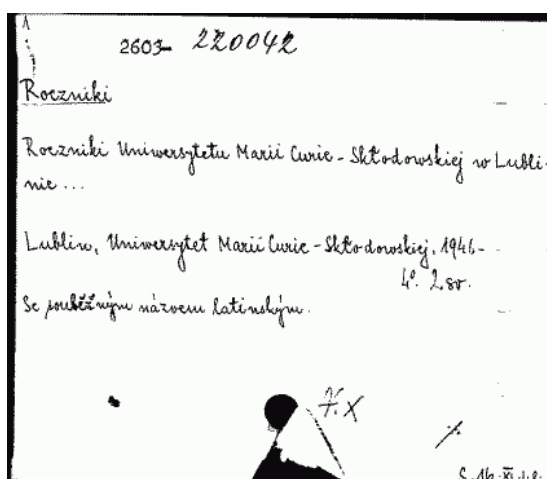
NZ.C : Классическое евразийство и его современные трансформации

Je třeba mít na paměti, že některé citace jsou ve vědeckých pracích uváděny v aktuálním jazyce vědy dané doby, který se postupem času měnil. V 19. století to byla například němčina a v humanitních oborech francouzština. Až později ve 20. století už převládala angličtina. Ovšem originál díla v našem případě článku je v jazyce původním, což vyžaduje speciální přístup.

U některých žádank je dobré přihlédnout ke skutečnosti, že v minulosti byl náš stát součástí socialistického bloku. V té době byly pravidelně odebírány, nakupovány či získány v rámci mezinárodní výměny mnohé tituly, které nejsou na první pohled v elektronických katalozích vidět. A je nutné pečlivě prohledávat také staré lístkové katalogy. Patrné je to například u polských či rumunských sborníků nebo u dokumentů vydaných v bývalé NDR. V zahraničních katalozích jsou uváděny rozdílně. Například Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska = Roczniki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Obrázek 7 – Sken katalogizačního lístku Moravské zemské knihovny, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska

Obrázek 8 – Sken katalogizačního lístku Moravské zemské knihovny, Roczniki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

Případ 3)

Původní požadavek MMVS na kopii článku z periodika této citace:

NAZ.: Advances in clinical pharmacology

ročník: 7 rok: 1974 , str. 20-27

AU.C : Jones KH, Hill SA.

NZ.C : The toxicology, absorption and pharmacokinetics of amoxicillin

Pramen: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/4619748>

Cesta=> před objednáním kopie článku ze zahraničí je zapotřebí provést průzkum dostupnosti v ČR

Souborný katalog ČR²⁰ uvádí:

Advances In Clinical Pharmacology = Fortschritte der Klinischen Pharmakologie

Průzkum v Karlsruher Virtueller Katalog nás odkázal na rakouský souborný katalog (OBV – Österreichische Bibliothekenverbund): <https://permalink.obvsg.at/AC00190854>

Zpracováno jako monografie

Titel: Clamoxyl-Symposium : veranstaltet am 7.-9. Dezember 1973 von Beecham Pharma, Mainz

Mitwirkende: [Knothe, Hans \[HerausgeberIn\]](#); [Clamoxyl-Symposium, 1973, Mainz](#)

Verantwort.angabe: vol. eds.: Hans Knothe ...

Art/Umfang/Format: VI, 106 S., graph. Darst.

Verknüpfte Titel: Advances in clinical pharmacology ; Volume 7

Ort/Verlag: München [u.a.] : Urban & Schwarzenberg

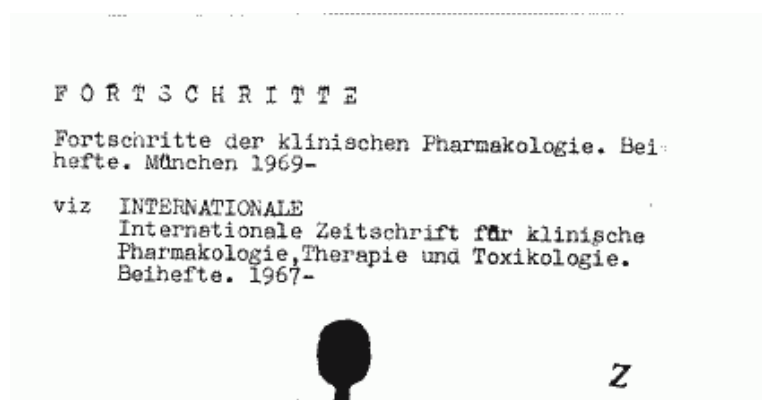
Jahr/Datierung: 1974

Sprache: Deutsch

ISBN: 3541066814

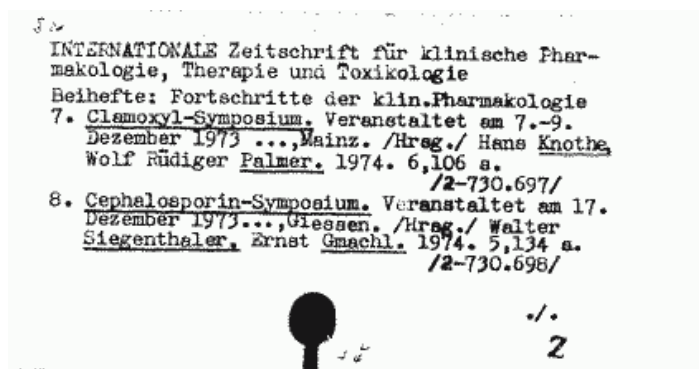
Průzkum dostupnosti ve vlastní knihovně (v tomto případě MZK) pod variantou názvu Fortschritte der Klinischen Pharmakologie v digitalizovaném lístkovém katalogu:

<https://listky.mzk.cz/data/GKJUKZ2/sk08/su15/08150961.gif>

²⁰ Souborný katalog Dostupné z

https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000114735&local_base=SKC

Obrázek 9 – Sken katalogizačních lístků Moravské zemské knihovny,
Fortschritte der Klinischen Pharmakologie

Výsledek => netřeba objednávat v zahraničí, máme ve svém vlastním fondu pod
signaturou 2-0730.697.

Někdy bývají díla v katalogích knihoven uváděna samostatně, jindy jsou součástí
periodické řady. Variabilní přístup při průzkumu dostupnosti je tedy přínosný.

5 ZPRACOVÁNÍ POŽADAVKU ZE ZAHRANIČÍ

Každá země v rámci IFLA programu UAP (Universal Availability of Publications) odpovídá za zpřístupnění své národní tiskové produkce a to prostřednictvím mezinárodních meziknihovnických služeb. Zahraniční knihovny se mohou na území ČR obracet na šest knihoven, které na základě prováděcí vyhlášky č. 88/2002 Sb. tyto služby zajišťují:

- Národní knihovna České republiky,
- Moravská zemská knihovna v Brně,
- Knihovna Akademie věd České republiky,
- Národní technická knihovna,
- Vědecká knihovna v Olomouci,
- Národní lékařská knihovna.

Ostatní knihovny v ČR, pokud dostanou požadavek na výpůjčku od zahraniční knihovny, mohou požádat o zprostředkování této výpůjčky do žádající zahraniční knihovny výše uvedené knihovny, pokud nemohou výpůjčku vyřídit samostatně.

PŘÍPADOVÁ STUDIE – PŘÍKLADY BIBLIOGRAFICKO-LOKAČNÍHO ZJIŠTĚNÍ DOSTUPNOSTI DOKUMENTU OBJEDNANÉHO ZAHRANIČNÍ KNIHOVNOU V RÁMCI MMVS

Případ 1)

Objednávka na MMVS z Univerzitní knihovny v Bratislavě – poslali požadavek na zprostředkování výpůjčky z ČR

https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=009167038&local_base=SKC

Katalog 65. výstavy SVUM: souborná jubilejní výstava malířského díla akad. malíře Joži Úprky, čestného předsedy a zakladatele SVUM. -- [Hodonín] : [SVUM], [1937].

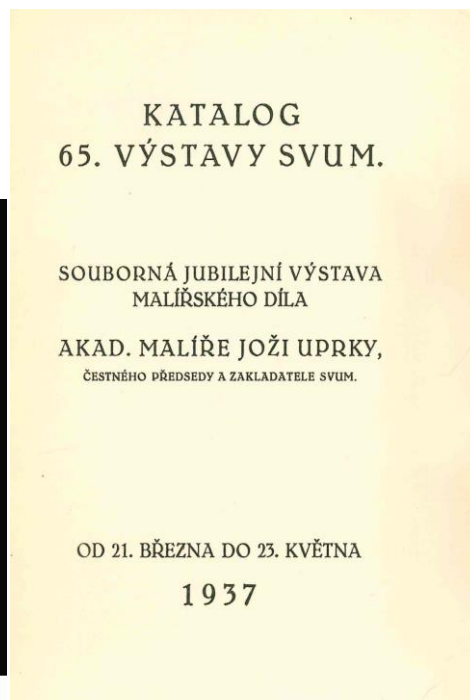
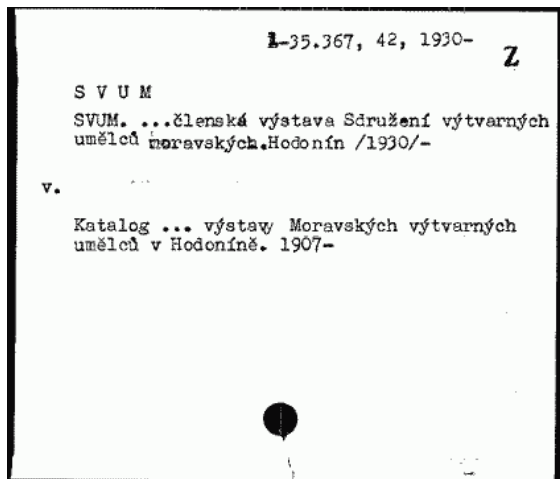
Přístup ke zjišťování dostupnosti díla:

=> měli bychom mít ve fondu MZK = regionální publikace + povinný výtisk.

Výsledek => nachází se ve fondu MZK – uvedeno v lístkovém katalogu pod: SVUM: ... členská výstava Sdružení výtvarných umělců moravských Signatura: 1-0035.367,1937 65

<https://vufind.mzk.cz/Record/MZK01-000396799?year=1937>

Není třeba zprostředkovat výpůjčku odjinud – MMVS vyřízeno vlastním fondem.

Obrázek 10 – Sken katalogizačního lístku Moravské zemské knihovny
a sken titulního listu požadovaného díla

6 ZAHRANIČNÍ SYSTÉMY DODÁVÁNÍ DOKUMENTŮ

Bibliograficko-lokačním zjištěním se rozumí využití všech dostupných informačních pramenů směřujících ke správnému cílenému zaslání požadavku. K tomuto účelu slouží zdroje, které jsme popsali v kapitole 4.

Pro získání dokumentů ze zahraničí jsou používány následující systémy dodávání dokumentů:

- **Subito,**
- **TIB Hannover,**
- **BVB,**
- **British Library Document Supply Centre,**
- **OCLC LL,**
- **EOD.**

Podmínkou užívání jakéhokoliv dodavatelského systému je zřízení uživatelského účtu, jehož součástí je smlouva s institucí vyhrazující podmínky používání elektronických dokumentů. U některých systémů je předem požadováno složení zálohy pro pozdější platby objednávek. Následně pak knihovna/uživatel obdrží přihlašovací údaje společně s návodem a tím dostane přístup skrze konto do knihovního fondu. Zde stačí vyhledat požadovaný dokument a provést objednávku kopie/výpůjčky dokumentu.

Kopie mohou být dodány několika způsoby:

- stažením z příslušného serveru – knihovník si po oznámení od zprostředkovatele stáhne z jeho serveru vyžádané kopie,
- elektronickou poštou – kopie dokumentu je doručena do emailové schránky,
- doručení poštou v tištěné podobě.

6.1 Subito

Subito (z italštiny ihned, okamžitě) je službou, která poskytuje tištěné a elektronické kopie materiálů a výpůjčky knih z knihoven²¹ Německa, Rakouska a Švýcarska. Tato služba je knihovnami velmi využívána pro svoji rychlost a spolehlivost. Funguje na komerčním základě. Výše poplatků za dodání dokumentu závisí na kategorii uživatele, druhu dokumentu (knih/kopie), způsobu dodání (poštou/elektronicky), licenčních poplatcích,

²¹ Dostupné z <https://m.subito-doc.de/suppinfo>

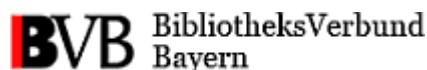
rychlosti dodání (standard/expres), a také na sídle uživatele (GALS/International)²². Standardní cena pro knihovny je za výpůjčku knihy 13 € a za kopii 6 € + případné licenční poplatky. Konečná cena je vždy sečtena před objednáním. Souhrnná faktura je zasílána v měsíčních intervalech. Všechny procesy od registrace přes vyhledání až po objednání jsou detailně vyobrazeny a popsány v manuálu²³ a návodném videu.²⁴

6.2 TIB Hannover

TIB-Dokumentlieferung je systém podobný Subitu, avšak vyřizuje mezinárodní meziknihovní služby pouze z Německé národní knihovny pro vědu a technologii v Hannoveru²⁵. TIB – Leibniz-Informationszentrum Technik und Naturwissenschaften Universitätsbibliothek je knihovnou s kvalitními zdroji z oblasti strojírenství, technologie a přírodních věd. Poskytuje výpůjčky knih, kopie článků nejen z časopisů, ale i ze sborníků z konferencí. Za výpůjčku knihy je účtováno 12 € a za kopii článku 6 € + licenční poplatky.²⁶ Lze platit fakturou, IFLA Voucher i formou depositního účtu.

6.3 BVB

Bibliotheksverbund Bayern (BVB) je portál převážně vědeckých knihoven Bavorska, který poskytuje také mezinárodní meziknihovní služby. V ČR jej využívá nejen 6 knihoven, kterým Vyhláška č. 88/2002 Sb. stanovila povinnost vyřizovat MMVS, ale i další univerzitní a odborné knihovny.

²² GALS je zkratka pro německy mluvící země (Rakousko Německo, Švýcarsko, Lichtenštejnsko)

²³ Dostupné z https://www.subito-doc.de/media/files/subito_how_to_order_English.pdf

²⁴ Dostupné z <https://www.subito-doc.de/Hilfeseite?lang=en>

²⁵ Dostupné z <https://www.tib.eu/en/borrowing-ordering/tib-document-delivery/services-for-libraries>

²⁶ Dostupné z https://www.tib.eu/fileadmin/Daten/dokumente/ausleihen-bestellen/tls-preise-welt_engl-2018.pdf

Obrázek 11 – Přihlašovací stránka do portálu BVB

Výhodou tohoto systému je, že lze jeho prostřednictvím získat nejen výpůjčky knih a kopie článků z časopisů, ale také kopie statí z monografií, což Subito neumožňuje. Limitem je však max. 10 % z obsahu dokumentu. Kopie jsou dodávány v tištěné podobě. Úhrada za poskytnuté služby je v IFLA Voucher.

List of costs	
Bayrische Staatsbibliothek München Book (Stamp): 1 voucher Book (non-Europe): 3 vouchers Copy: - up to 40 pages: 1 voucher - more than 40 pages: 2 vouchers We also accept CR (1 voucher = 10 CR)	
Technische Universität München Universitätsbibliothek Augsburg Universitätsbibliothek Bamberg Universitätsbibliothek Bayreuth Universitätsbibliothek Chemnitz-Regensburg Universitätsbibliothek Erlangen-Nürnberg Universitätsbibliothek Gießen Universitätsbibliothek Regensburg Universitätsbibliothek Würzburg Staatl. und Stadtbibl. Augsburg Staatliche Bibliothek Pforzheim-Bamberg Staatliche Bibliothek Bamberg = Bamberg State Library = Bibliothek d'Etat de Bamberg Staatliche Bibliothek Heidelberg-Ortenau Staatliche Bibliothek Regensburg = Regensburg State Library = Bibliothek d'Etat de Regensburg Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung Regensburg	
Book (Stamp): 1 voucher Book (non-Europe): 3 vouchers Copy: - up to 40 pages: 1 voucher - more than 40 pages: 2 vouchers	
Universitätsbibliothek Passau Book (Stamp): free of charge (with some exceptions) Copy (Stamp): - up to 20 pages: free of charge - up to 40 pages: 1 voucher - up to 100 pages: 2 vouchers Book (Stamp): 1 voucher Book (non-Europe): 3 vouchers Copy: - up to 40 pages: 1 voucher - more than 40 pages: 2 vouchers	

Obrázek 12 – Ceník participujících knihoven v portálu BVB

Dalším pozitivem je propojení citace v katalogu s objednávkou. Podrobný manuál v odkazu²⁷ níže detailně popisuje cestu objednávky.

²⁷ Dostupné z https://www.bsb-muenchen.de/fileadmin/pdf/benutzung/fernleihe_international_anleitung_engl_201709.pdf

6.4 British Library Document Supply Centre

British Library od roku 2013 provozuje nový systém – British Library Document Supply Service – BLDSS²⁸, který umožňuje vyhledávat dokumenty, zobrazovat podrobné informace o dostupnosti, cenách a dodacích lhůtách. Pomocí něj lze zadávat a sledovat objednávky, spravovat preference účtu. Podmínkou je mít složené konto. Poplatky za služby BLDSS jsou nemalé. Čas vyřízení objednávky a dodání dokumentu je prioritou, ovšem kvalita dodaných kopií v poměru k ceně je nevyhovující.

6.5 OCLC ILL

Modul ILL v rámci OCLC (Online Computer Library Center)²⁹ je pro objednávání a správu objednávek v ČR využíván pouze Národní knihovnou ČR, která na mezinárodní úrovni zastává roli garanta národní produkce. Náklady na provozování systému OCLC ILL se účtují ve formě ročního předplatného, které je poměrně vysoké. Pro objednávání se používá v případě, kdy požadované dílo není možné získat z evropských knihoven. Dostupnost díla je ověřována v katalogu WorldCat³⁰ a pomocí Resource Sharing je citace propojena s objednávkou.

V rámci tohoto modulu má Národní knihovna ČR od roku 2005 jako „supplier library“ – dodávající knihovna možnost také přijímat OCLC on-line objednávky ze zahraničí.

²⁸ Dostupné z <https://ondemand.bl.uk/onDemand/home>

²⁹ Dostupné z <https://www.oclc.org/en/worldshare-ill.html>

³⁰ Dostupné z <https://www.worldcat.org/>

6.6 EOD

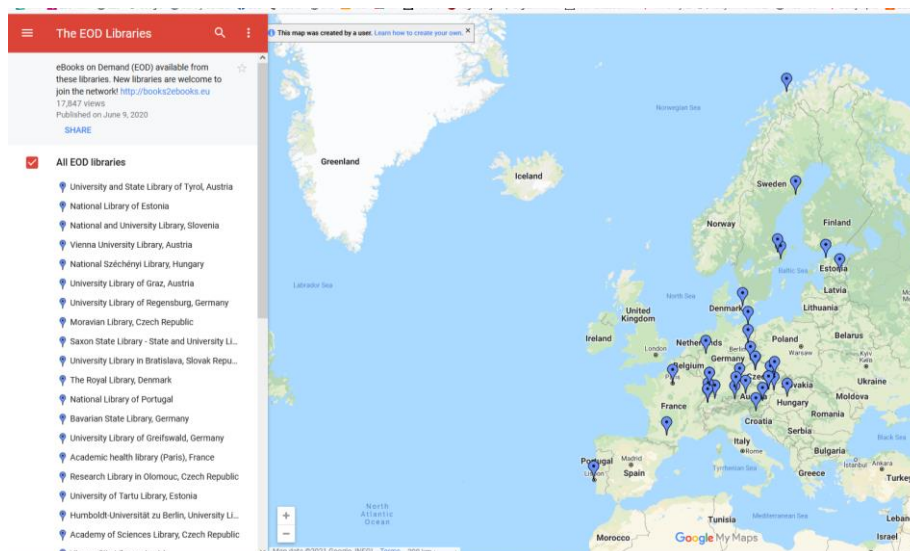
DEJTE STARÝM KNIHÁM
NOVÝ ŽIVOT!

Elektronické knihy na objednávku

eod | eBooks on Demand

Služba eBooks on Demand³¹ (EOD) poskytuje elektronické knihy na objednávku. Jedná se o online službu digitalizace historických knih, které nejsou chráněny autorským zákonem. Lze tak objednat pouze celé dílo, nikoli jeho části či kapitoly. Výsledná kniha je v jednom PDF souboru s OCR³². Služba nabízí také variantu reprintu. Badatelé nemusí za knihou cestovat a digitalizuje se živý fond, o který je opravdu zájem. Z pohledu MMVS lze tuto službu využít buď jako zprostředkovatel nebo je vhodné nasměrovat čtenáře k samostatné objednávce. Hotové a zaplacené dokumenty jsou pak pro ostatní zájemce volně zpřístupněny v digitální knihovně.

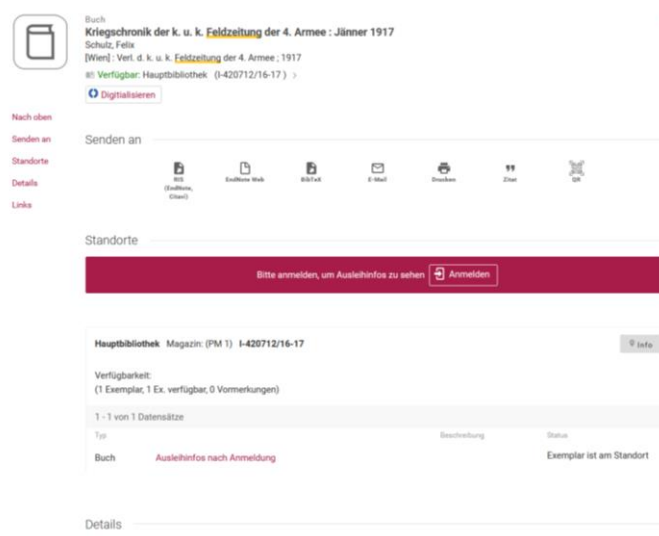
Koordinátorem EOD je Tyrolská univerzitní a krajská knihovna v Innsbrucku, zapojeno je 38 evropských knihoven ze 13 zemí.

Obrázek 13 – Mapa účastnických knihoven EOD

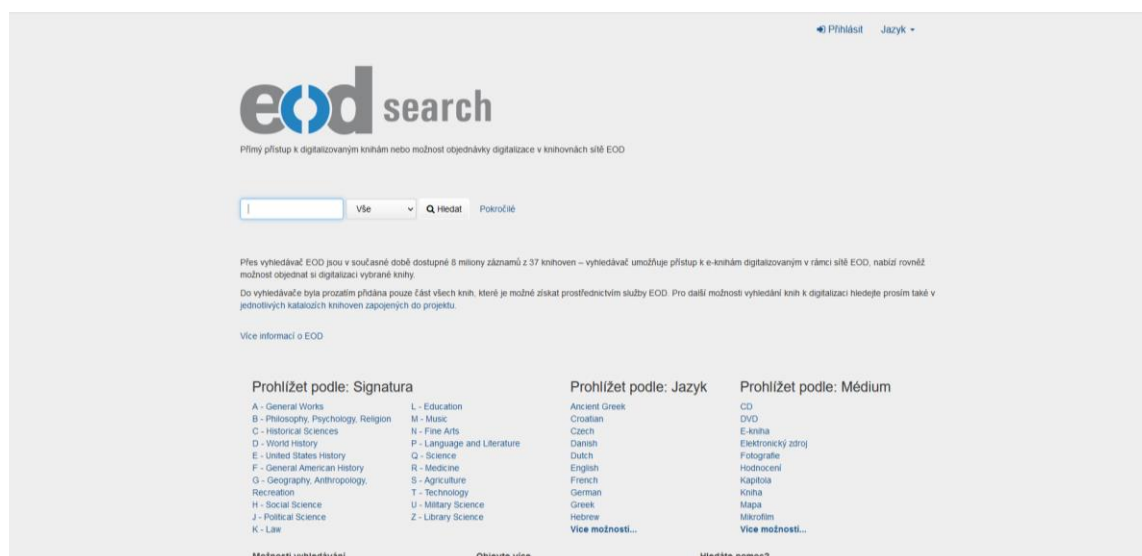
³¹ Dostupné z <https://books2ebooks.eu/cs>

³² OCR – Optical Character Recognition. Technologie převodu dokumentu z digitální obrazové do textové podoby pomocí metody optického rozpoznávání znaků.

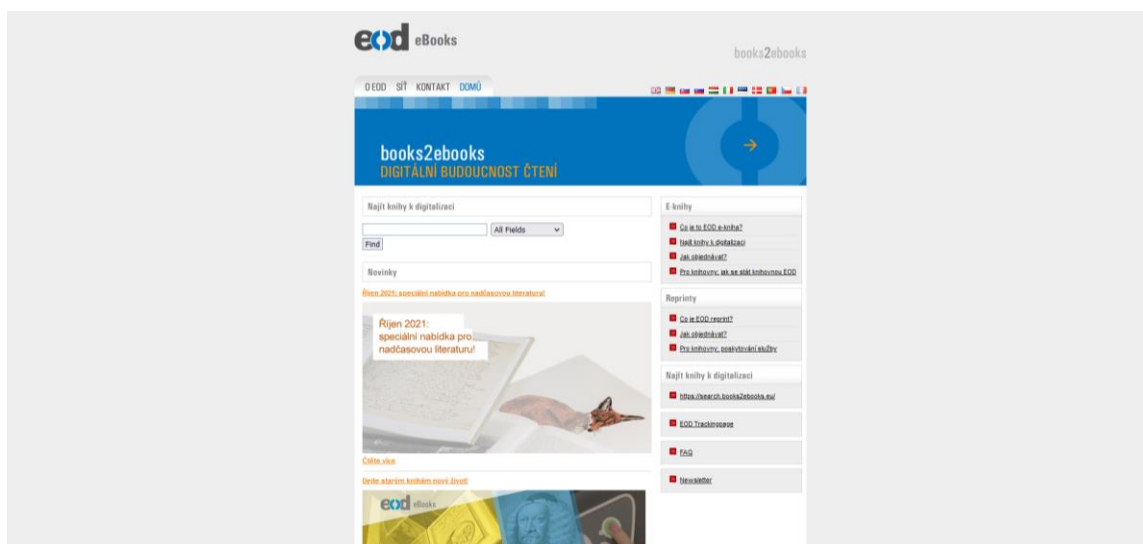
Obrázek 14 – Ikona EOD je vložena u záznamů v katalogu

Také lze objednávat přímo přes vyhledávač EOD³³

Obrázek 15 – Webová stránka pro vyhledávání v EOD

³³ Dostupné z <https://search.books2ebooks.eu/>

Obrázek 16 – Hlavní stránka služby EOD

7 ZPŮSOBY PLACENÍ

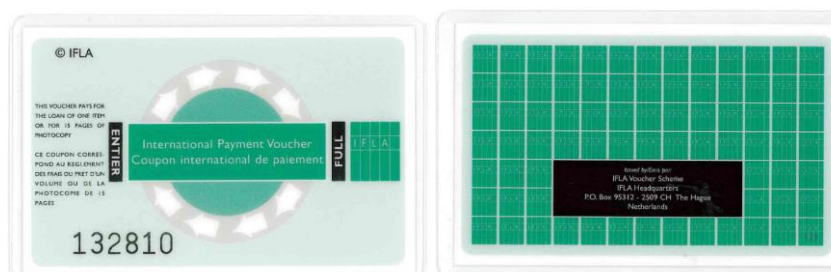
Výpůjčky dokumentů ze zahraničních knihoven jsou finančně náročné a technická a technologická vybavenost knihoven, které se specializují na MMVS, předpokládá vyčlenění značných finančních zdrojů.³⁴ Vyřizování mezinárodních meziknihovních výpůjčních služeb je proto službou, která je poskytována za finanční spoluúčasti uživatele. Výši úhrady si stanovují jednotlivé knihovny.

Rozhodnutí, zda poplatek účtovat a v jaké výši, záleží pouze na dodávající knihovně.

Manipulační poplatky mohou být stanoveny nebo zrušeny na základě dohody mezi dvěma spolupracujícími knihovnami.³⁵

Na mezinárodní úrovni probíhají platby mezi knihovnami několika způsoby:

- Předplacení formou **IFLA Voucher** schéma³⁶ (IFLA Voucher Scheme), podle něhož si knihovny přes Voucher Order Form³⁷ předem nakoupí vouchery a pošlou pak dožádané knihovně dohodnuté množství s každým požadavkem. Jedná se o nejvíce rozšířené standardní platidlo v knihovnách po celém světě, využívané k placení mezinárodních meziknihovních požadavků místo měn jednotlivých států. Vouchery mají neomezenou platnost a lze je vícenásobně použít. Každá z knihoven upřednostňuje jiný systém. Některé knihovny požadují platbu předem, jiné při dodání či při vracení knihy zpět dožádané knihovně. Knihovny USA a Austrálie vyžadují platbu ve voucherech až po výzvě, kterou posílají s uzavřením měsíce.

Obrázek 15 – Přední a zadní strana IFLA Vouchera v hodnotě 8 € (plná hodnota)

³⁴ Dostupné z <https://text.nkp.cz/sluzby/mvs-metpokyny>

³⁵ Dostupné z https://ipk.nkp.cz/legislativa/mezinarodni-doporuceni/Zasady_a_smerniceMMVS.htm

³⁶ Dostupné z <https://text.nkp.cz/sluzby/czech-ifla-voucher-scheme>

³⁷ Dostupné z <https://www.ifla.org/voucher-scheme-order-form/>

Obrázek 16 – Přední a zadní strana IFLA Voucheru v hodnotě 4 € (poloviční hodnota)

- **Depositní účty** žádající knihovny, z nichž si dodávající knihovna vybírá určitou částku za každý daný dokument. Praxe v British Library.
- **Fakturou** – jednorázovou či souhrnnou, což je případ Subita.

Některé knihovny požadují platbu předem (Bibliothèque Nationale Paris, Biblioteca Nacional Madrid), jiné knihovny preferují uhrazení bezprostředně při obdržení zásilky (Bayerische Staatsbibliothek München), jiným stačí vložit IFLA voucher do knihy až při vracení. Praxe The National Library of Australia či univerzitních knihoven v USA (například University of Illinois at Urbana-Champaign) je taková, že platba probíhá až po výzvě. Tu posílají po uzavření kalendářního měsíce.

SHRnutí STUDIjNíHO TEXTU

Smyslem a posláním každé knihovny je zpřístupnění lidského poznání obsaženého v informačních pramenech jejích fondů. Avšak žádná knihovna nemůže vlastnit všechny dokumenty potřebné k uspokojení širokého spektra potřeb svých uživatelů. K vzájemnému sdílení informačních zdrojů přispívají mezinárodní meziknihovní služby, které plní funkci zprostředkovatele mezi čtenářem a požadovaným dokumentem uloženým mimo území státu.

Stávající praxe nám ukazuje, že i nadále zůstává určitá skupina studentů a vědců, kteří jsou excelentní ve svém vědním oboru, avšak nemají schopnost, vůli, čas pro vlastní průzkum dostupnosti odborné cizojazyčné literatury a vyžadují speciální servis. Mezinárodní meziknihovní služby tak šetří badatelům čas, který pak mohou věnovat vlastnímu psaní a studiu.

Díky lidským a nadstandardně profesním vztahům lze získat pro své čtenáře i to, co by robot v dodavatelských systémech nemohl uskutečnit. Také v případech, kdy požadovaný dokument byl bibliograficko-lokačním zjišťováním nalezen, ale není již v knihovnách dostupný, je možné oslovit přímo autora textu. Často se stává, že ti jsou překvapeni a potěšeni zájmem o jejich téma a pošlou hledaný separát v PDF.

V tomto studijním textu jsme se věnovali aktivní a pasivní mezinárodní meziknihovní službě, procesům a přístupům ke zpracování požadavků, nejčastěji používaným systémům dodávání dokumentů a způsobům placení mezi zahraničními knihovnami.

Víme, že existuje aktivní a pasivní MMVS, která je poskytována čtenářům a institucím. Víme také, co by měla obsahovat správná bibliografická citace a jak s ní pracovat tak, abychom získali přesné bibliograficko-lokační zajištění požadovaného dokumentu. Známe možnosti a způsoby objednávání ze zahraničních knihoven. Dokážeme popsat varianty plateb mezi zahraničními knihovnami.

LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

books2ebooks. [online]. Copyright © University of Innsbruck, 2021. [cit. 2021-09-14].
Dostupné z: <https://books2ebooks.eu/cs>

ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, [online]. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-257>

ČESKO. Vyhláška č. 88/2002 Sb. Ministerstva kultury ze dne 21. 2. 2002 k provedení zákona č. 257/2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb [online]. Informace pro knihovny. Copyright © Národní knihovna ČR 10. 02. 2015 [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provade-ci-prepisy/Zakon257Vyhl.htm

ČESKO. Vyhláška č. 51/1963 ministerstva školství a kultury o evidenci knihoven jednotné soustavy, o meziknihovní výpůjční službě a o přednostním právu knihoven při získávání literatury, časopisů a jiných sbírkových materiálů. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-51>

Doporučení pro užívání kódů v meziknihovní výpůjční službě. [online]. Copyright © Národní knihovna ČR, 12. 11. 2001. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provade-ci-prepisy/IFLA_cody.htm

Elektronische Zeitschriftenbibliothek | Zeitschriftenliste nach Fachgebiet [online]. Copyright © Universitätsbibliothek Regensburg, 2021. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <http://ezb.uni-regensburg.de>

EOD search. [online]. Copyright © University of Innsbruck, 2021. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://search.books2ebooks.eu/>

How to place an ILL order. [online]. Copyright © Bayerische Staatsbibliothek, 2021. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://www.bsb-muenchen.de/fileadmin/pdf/benutzung/fernleihe_international_anleitung_engl_201709.pdf

HUŇOVÁ, Jana. Doporučení pro poskytování meziknihovních služeb a dodávání dokumentů. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2021, 2012. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/sluzby/ms-doporuceni-ifla>

HUŇOVÁ, Jana. Metodické pokyny pro meziknihovní služby v České republice: organizace a metodika. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha: Národní

knihovna ČR, 2021, 2002. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.nkp.cz/sluzby/mvs-metpokyny>

Voucher Scheme Order Form. [online]. Copyright © IFLA. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.ifla.org/voucher-scheme-order-form/>

IFLA voucher schéma. [online]. Copyright © Národní knihovna ČR, 2012. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://text.nkp.cz/sluzby/czech-ifla-voucher-scheme>

International Interlibrary Voucher Scheme. [online]. Copyright © IFLA. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.ifla.org/voucher-scheme/>

KAFKOVÁ, Pavlína. Využití OCLC v meziknihovních službách NK ČR. *IT lib*, [online]. 2010, 14(3), s. 57-59. ISSN 1335-793X. [cit. 2021-11-12]. Dostupné z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2010/3/vyuziti-oclc-v-meziknihovnich-sluzbach-nk-cr.html?page_id=941.

Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030. [online]. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027>

Karlsruher Virtueller Katalog KVK - Deutsch [online]. [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://kvk.bibliothek.kit.edu/>

Konvičková, Kamila. *Poskytování meziknihovních a dodávacích služeb v knihovnách*. Studijní text. [online]. Ostrava 2019. 48 s. [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: https://www.svkos.cz/data/filemanager/source/studijn%C3%AD%20texty%20pro%20knihovny%C3%ADky/10_Poskytov%C3%A1n%C3%AD_MVS_Konvi%C4%8Dkov%C3%A1.pdf

OCLC - WorldShare Interlibrary Loan. [online]. Copyright © OCLC, 2021. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.oclc.org/en/worldshare-ill.html>

On Demand. [online]. Copyright © British Library 2021. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://ondemand.bl.uk/onDemand/home>

Ordering and redeeming vouchers – IFLA. [online]. Copyright © IFLA. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.ifla.org/ordering-redeeming-vouchers/>

PLANKOVÁ, Jindra. Tradiční metody užití knihovních materiálů. *Ikaros* [online]. 2007, ročník 11, číslo 1 [cit. 2021-11-06]. urn:nbn:cz:ik-12335. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/12335>

PLANKOVÁ, Jindra. Charakteristika vybraných zahraničních systémů a služeb dodávání dokumentů. *Ikaros* [online]. 2007, ročník 11, číslo 4 [cit. 2021-11-06]. urn:nbn:cz:ik-12461. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/12461>

PLANKOVÁ, Jindra. Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha:

Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2021-11-28]. Dostupné z:

https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001908&local_base=KTD

POSPÍŠILOVÁ, Jindřiška. Mezinárodní sdílení zdrojů a dodávání dokumentů: Principy a postupové směrnice. In: *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha, Copyright © Národní knihovna ČR, 10. 02. 2015. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z:

https://ipk.nkp.cz/legislativa/mezinarodni-doporuceni/Zasady_a_smerniceMMVS.htm

Prices for libraries outside Germany. [online]. Copyright © WWW.TIB.EU, 2018. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://www.tib.eu/fileadmin/Daten/dokumente/ausleihen-bestellen/tls-preise-welt_engl-2018.pdf

RetriS. Naskenované katalogy Národní knihovny ČR a katalogy českých knihoven naskenované v rámci projektu VISK 5 – Retrokon. [online]. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://retris.nkp.cz/>

Services for libraries - Technische Informationsbibliothek (TIB). [online]. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.tib.eu/en/borrowing-ordering/tib-document-delivery/services-for-libraries>

Směrnice IFLA o užívání faxu. [online]. Copyright © Národní knihovna ČR, 28. 04. 2000. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy/IFLA_Fax.htm

Směrnice IFLA pro zasílání objednávek MVS elektronickou poštou. [online]. Copyright © Národní knihovna ČR, 30. 05. 2000. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy/IFLA_Mail.htm

subito e.V. - Dokumente aus Bibliotheken. *subito e.V. - Dokumente aus Bibliotheken* [online]. Copyright © 2021 subito [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://m.subito-doc.de/supinfo>

subito e.V. - Dokumente aus Bibliotheken. *subito e.V. - Dokumente aus Bibliotheken* [online]. Copyright © 2021 subito [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://www.subito-doc.de/media/files/subito_how_to_order_English.pdf

WorldCat.org: The World's Largest Library Catalog. *WorldCat.org: The World's Largest Library Catalog* [online]. Copyright © 2001. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.worldcat.org/>

Zahraniční souborné katalogy a portály. [online]. Copyright © Národní knihovna ČR, 05. 11. 2021. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.caslin.cz/caslin/odkazy/zahranicni-souborne-katalogy>

Zásady meziknihovních výpůjčních služeb v ČR. Doporučení Ústřední knihovnické rady ze dne 15. 3. 1999. [online]. Copyright © Národní knihovna ČR, 09. 02. 2015. [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/archiv/Zasady_meziknihovni_vypujcni_sluzby.htm

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Zkratky

CEZL – Celostátní evidence zahraniční literatury

EOD – Služba eBooks on demand

IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions

ILL – International Interlibrary Loan

MMVS – Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba

MZK – Moravská zemská knihovna

OCLC – Online Computer Library Center

OCR – Optical Character Recognition

UAP – Universal Availability of Publications

VPK – Virtuální polytechnická knihovna

Příloha č. 2: Příklad tištěné nečitelné objednávky a výsledek – dodaný dokument

Někteří uživatelé knihovny preferují osobní návštěvu před online vyplněnou objednávkou a vyžadují speciální přístup.

LEICHTWEISS-INSTITUT
FÜR WASSERBAU
der Technischen
Universität Braunschweig

MITTEILUNGEN
HEFT 66

Leihgabe
der Senckenbergischen Natur-
forschenden Gesellschaft

Rolf Schlichting

Die Dralldrossel als Dosierelement im Wasserbau

Braunschweig 1980
— ISSN 0 343-1223 —

Číslo obj. MVS 4885/66 UB Frankfurt
21/486

Dne: 3.6.2021

Aktuální do: 10.11.21

Žádám, abyste zprostředkovali výpůjčku (popř. reprografickou kopii) díla:

Autor (příjmení a jméno): Mitteilungen-Institut für Wasserbau

Název knihy, článku: am Braunschweig

u knihy místo a rok vydání: _____

U článku **název časopisu**, místo vyd., ročník, rok, stránky od-do: _____
66/80 Schlichting Die Drossel als Dosierelement
im Wasserbau

Dílo, které jsme pro Vás objednali,
došlo a je připraveno v odd. MVS.

Žadané dílo se nám nepodařilo pro
Vás opatřit.

Při vyzvednutí je třeba předložit toto
oznámení.

Souhlasím s úhradou: ne

Podpis žadatele: [podpis]

Číslo čtenářského průkazu: 1358

Příloha č. 3: Formulář IFLA žádanky

Formulář IFLA žádanky na mezinárodní meziknihovně službu: přední strana

INTERNATIONAL LOAN REQUEST FORM (I.F.L.A.)
BULLETIN DE DEMANDE DE PRET INTERNATIONAL (F.I.A.B.)

Request Ref. No. - Commande No. **COPY A FORMULAIRE A**

Request sent to - Demande de prêt envoyée à

Author (or periodical title) Auteur (ou titre du périod.)
 Title (with article title & author for periodicals). Titre (avec titre de l'article et auteur pour les périod.)

Place of Publication Lieu de publication
 Year - Année Vol. Part - No. Pages ISBN/ISSN
 Edition Source of Reference - Source bibliographique.

PLEASE SIGN THE FORM BELOW
 VEUILLEZ SIGNER LE BULLETIN CI-DESSOUS.

I declare that this publication is required only for the purpose of research or private study.
 Je déclare que cette publication n'est utilisée qu'à des fins de recherches ou d'étude privée.

Request Ref. No. - Commande No. Signature Date

FOR LIBRARIES CIRCULATING THIS REQUEST
POUR LES BIBLIOTHEQUES FAISANT CIRCULER CETTE DEMANDE

ADDITIONAL WORKING SPACE BELOW IF REQUIRED
REMARQUES EVENTUELLES (UTILISER LE CADRE CI-DESSOUS)

Formulář IFLA žádanky na mezinárodní meziknihovně službu: zadní strana

FOR LIBRARIES CIRCULATING THIS REQUEST
POUR LES BIBLIOTHEQUES FAISANT CIRCULER CETTE DEMANDE

ADDITIONAL WORKING SPACE BELOW IF REQUIRED
REMARQUES EVENTUELLES (UTILISER LE CADRE CI-DESSOUS)

Date forwarded Transmis le

Rota
 Liste des bibliothèques sollicitées à tour de rôle

Report
 Réponse

Název:	Poskytování mezinárodních meziknihovních služeb v knihovnách určených knihovním zákonem
Verze:	1.0
Autor:	Mária Manoušková
Počet stran:	39
Rok vydání:	2021
Jazyková korektura:	Markéta Roupcová